Besluitenlijst

van de vergadering van
Provinciale Staten van Drenthe

gehouden op woensdag 7 juni 2017

BESLUITENLIJST

Vergadering van Provinciale Staten van Drenthe
Woensdag 7 juni 2017

U kunt de statenvoorstellen en de ingezonden brieven, alsmede de besluitenlijsten en samenvattingen, via het StatenInformatieSysteem (SIS) inzien op de website van de provincie onder het volgende adres: https://www.drentsparlement.nl/vergaderingen/.

De aangenomen moties en het aangenomen amendement zijn als bijlage opgenomen bij deze besluitenlijst.

Aanwezig:
J.J. van Aartsen, voorzitter

de leden:
de heer J.J. Baltes (vicevoorzitter)
mevrouw M. Bakker (PvdA)
mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)
de heer H.J.L. Bronts (PVV)
de heer J.A. van Dalen (D66)
de heer B. van Dekken (CDA)
de heer R.H.H. Koch (PvdA)
mevrouw S.D. Kort (PVV) (aanwezig vanaf 10 uur)
de heer L.M. Kremers (CDA)
de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)
de heer R. du Long (PvdA)
de heer H. Loof (PvdA)
mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)
de heer P. Moltmaker (VVD)
de heer K. Neutel (CDA)
de heer H.R. Nijmeijer (GroenLinks)
de heer D. Oosterveen (Sterk Lokaal)
de heer F. van de Pol (SP)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruischer (ChristenUnie)
de heer H. Reinders (CDA)
de heer G. Serlie (VVD)
de heer J. Smits (VVD)
mevrouw L.A. Smits (SP)
de heer J.L. Stel (VVD)
mevrouw M.C.J. van der Tol (D66)
de heer J. Tuin (D66)
de heer N.A. Uppelschoten (PVV)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)
de heer J. Vester (SP)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
mevrouw G. Weerts (VVD)
mevrouw R. Wollerich-Veldman (CDA)
de heer P.A. Zwiers (PvdA)

mevrouw J. Stapert, plv. griffier

Voorts aanwezig de leden van het college van GS:
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.J. Jumelet (CDA)
de heer T. Stelpstra (CU)
de heer C. Bijl (PvdA)

Afwezig:
mevrouw G.J. Dikkers (SP)
mevrouw R.S. Goettsch (PvdA)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
de heer F.P. Duut (50PLUS)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer J. Pottjewijd (PVV)

mevrouw S. Buissink, griffier

A/B. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 09.35 uur en heet de aanwezigen welkom.

C. Vaststelling van de agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

D. Rondvraag

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

E. Voorstellen

E.1. Statenstuk 2017-779
Voorstel van het Presidium van 22 mei 2017, Verordening op de vertrouwenscommissie inzake de benoeming van de commissaris van de Koning in de provincie Drenthe

Het voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

E.2. Statenstuk 2017-794
Voorstel van het college van Gedeputeerde Staten van 2 mei 2017, Voorjaarsnota 2017 en Algemene Beschouwingen

De Algemene Beschouwingen en samenvattende reactie van de fracties:

De fractie van de SP is positief over de vele initiatieven die meewerken aan een goed functionerende arbeidsmarkt, genoemd in de brochure 'Drenthe of dreef'. De fractie is niet positief over twee projecten in de investeringsagenda: investeren in GAE en investeren in vakantieparken a.d.h.v. het vitaliteits-fonds. GAE heeft voldoende kansen gehad en achter de vakantieparken zitten vaak grote bedrijven die in staat geacht mogen worden zelf 'hun broek op te kunnen houden'.
Een bereikbaar Drenthe is voor de SP een terugkerend thema. De fractie vraagt om frequent op de hoogte te worden gehouden over mogelijkheden en initiatieven door GS. De fractie legt prioriteit bij het zorgen voor een goed OV voor iedereen. De fractie vindt dat er direct moet worden begonnen met het versnellen van de investeringsplannen i.v.m. klimaatverandering. De SP gaat voor meer ruimtelijke kwaliteit en meer economische kracht. De discussies over bodemplannen worden, vanuit de zorg voor CO2-opslag kritisch gevolgd.
Voor wat betreft cultuur wijst de SP op een afbreukrisico van een mogelijk teveel aan theaterstoelen in Drenthe. Het aantal theaterbezoekers van buiten Hoogeveen is enorm afgenomen in de Tamboer. Misschien had de provincie hier een rol kunnen spelen. De SP ziet voor Marketing Drenthe een rol om toeristen naar de Drentse theaters te halen.

De VVD-fractie is blij met de enorme hoeveelheid aan ontwikkelingen die de provincie oppakt. Dit is goed voor Drenthe. De fractie vraagt extra aandacht voor het bevorderen van de bereikbaarheid van Drenthe, de VVD vindt dat de N34 verdubbeld moet worden voor de verkeersveiligheid en de door-

stroming van het verkeer op deze weg. Een onderzoeksrapport met mogelijkheden verschijnt binnenkort. De fractie denkt dat verdubbeling financieel haalbaar is. Maar voor de VVD is het bespreekbaar om de bevriezing van de opcenten ongedaan te maken om op die manier geld vrij te maken voor de financiering van de verdubbeling. Ook is duidelijk dat er in de toekomst meer verkeersknelpunten optreden: op en rond de A28 en de A32. De fractie vraagt het college om nu al in actie te komen om deze knelpunten te voorkomen c.q. te verminderen. De VVD vraagt ook extra aandacht voor de digitale bereikbaarheid. De provincie werkt hard aan snel internet voor heel Drenthe, maar er zijn signalen van initiatieven en bewoners dat het allemaal heel erg lang duurt. Daarom dient de VVD, samen met de fracties van CDA, CU, D66 en SterkLokaal, een motie in. In de motie (M 2017–8 Versnellen opschaling breedband) wordt het college opgeroepen om een concrete aanpak (juridisch en organisatorisch) te bieden hoe initiatieven kunnen opschalen. Het doel hiervan is ontzorging van de initiatieven die zich dan kunnen toeleggen op de vraagbundeling. In de beantwoording geeft het college aan over te willen gaan tot uitvoering van de motie. Daarom is er geen noodzaak om de motie in te dienen, de betrokken fracties besluiten de motie (M 2017-8) in te trekken. Ook vraagt de VVD aandacht voor de mismatch tussen het aanbod en de vraag op de arbeidsmarkt. In Drenthe zijn steeds minder banen voor lager opgeleiden, doordat het werk complexer wordt of doordat banen worden geautomatiseerd. Ook is er in bepaalde sectoren een overschot aan mensen en in andere sectoren juist een tekort aan vakmensen. Dit is niet primair een taak van de provincie, maar de provincie kan wel een signalerende, agenderende of faciliterende rol vervullen. De VVD, samen met de PvdA, CDA, GroenLinks en SterkLokaal, ziet dat de mismatch een groot maatschappelijk-economisch probleem wordt in Drenthe. In de VJN staat geld gereserveerd voor een breed scholingsfonds en innovatieve onderwijsconcepten. Dit is goed, maar de ambitie op dit vlak mag omhoog. Deze fracties roepen het college op om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van het beschreven probleem. Hiertoe wordt de motie M 2017-9 Intensiveren aanpak mismatch arbeidsmarkt ingediend.
Wat de VVD betreft moet het programma toekomstgerichte landbouw sterk gericht zijn op innovatie, en niet steeds gekoppeld worden aan natuurontwikkeling. De fractie is positief over de culturele evenementen in Drenthe. De VVD stelt voor om na het zomerreces een statenontmoeting c.q. een rondetafelgesprek te houden over het onderwerp gaswinning in Drenthe. De fractie is positief over de stappen die zijn gezet door het college rond GAE, het Binnenstadsfonds en de upgrading van de vakantieparken. Dit heeft een positieve ontwikkeling op het toerisme en de recreatie in Drenthe.

De fractie van de PVV vraagt aandacht voor initiatieven om het herstel van vertrouwen in de politiek te bevorderen. De fractie vindt als je genomen besluiten niet fatsoenlijk kunt uitleggen, dan is sprake er van een bestuursstijl die niet past in een netwerkmaatschappij. Besluiten mogen best heroverwogen of aangepast worden, dit is ook een kenmerk van een netwerkmaatschappij. De fractie vraagt GS om naar de kabinetsformateur toe aan te geven of er weer gekeken kan worden naar verplaatsing van geplande windmolens op land naar zee.
De provincie heeft een stap gezet om de Drentse burgers en het maatschappelijk middenveld te betrekken bij het opstellen van het profiel van de CdK. Dit is zeer gewaardeerd. Het middenveld betrekken bij het vormgeven van de provinciale organisatie zou ook goed zijn. Volgens de PVV wordt de bestaande provinciale organisatie niet ervaren een adaptieve organisatie.
De PVV geeft aan dat veel projecten worden genoemd in de VJN. Aan die projecten zouden eisen moeten worden gesteld, bijvoorbeeld doelen en effecten formuleren van de gerealiseerde projecten. Het moet helder zijn dat de uitvoering de verantwoordelijkheid is van de provincie en het moet ook duidelijk zijn wat de meerwaarde is van de projecten.
De fractie vindt dat tweetaligheid (Nederlands en Duits) moet worden bevorderd op scholen, m.n. in de grensstreek zouden scholen met Duitse stromen moeten komen, zoals er elders ook scholen zijn met een Engelse stroom.
De fractie is voor het hanteren en bewaken van de ondergrens van 80 miljoen in de reserves en zou deze zelfs willen ophogen naar 100 miljoen, voor het opvangen van calamiteiten. De PVV pleit ervoor

dat de provincie zich concentreert op grote projecten, die bovenregionaal zijn en onder de verantwoordelijkheid van de provincie vallen. Zoals bijvoorbeeld de verdubbeling van de N34, de gebiedsontwikkeling van GAE, de komst van een FOC naar Drenthe en toekomstgerichte landbouw. De fractie vindt dat de provincie bijvoorbeeld niet moet investeren in een herstructureringsfonds vakantieparken. Als deze partijen niet tijdig geïnvesteerd hebben in vernieuwing van hun vakantieparken en daardoor niet aansluiten bij de wensen van toeristen, dan zullen ze verdwijnen, dat is het ondernemersrisico.
De PVV is ook niet voor een Binnenstadsfonds. Functieverandering van binnensteden is geen taak van de provincie maar van gemeenten, aldus de PVV.

De PvdA-fractie geeft aan dat er geen sprake meer is van een broos herstel van de economie, het gaat goed in en met Drenthe. Zo goed dat de vorig jaar in het leven geroepen investeringsagenda fors wordt opgevoerd. De fractie vindt dit een goede zaak en steunt de daarbij behorende voorstellen en nieuwe onderwerpen zoals de Impuls Volkshuisvesting.
Maar de PvdA is het met GS eens dat Drenthe op onderdelen een kwetsbare provincie is en blijft, werkloosheid en de werkgelegenheidsopgave blijven groot. Veel inwoners merken nog onvoldoende van het economisch herstel. De fractie heeft begrepen dat na het zomerreces een werkconferentie n.a.v. de motie ‘Armoede in Drenthe’ gaat plaatsvinden. De fractie wil nogmaals het belang van brede aandacht voor het onderwerp armoede benadrukken, want vanuit armoede volwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij en economie is een enorme opgave.
Dit geldt ook voor mensen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking. De PvdA ziet graag een meer proactieve houding van het college als het gaat om toegankelijkheid. De fractie vraagt aandacht voor het verbeteren van toegankelijkheid bij de inzet van het Binnenstadsfonds en het Herstructureringsfonds Ruimtelijke Kwaliteit. Ook vraagt de fractie in hoeverre mensen met een beperking worden betrokken bij de uitvoering.
De PvdA vraagt aandacht voor het hardnekkige probleem van laaggeletterdheid. Eén van de belangrijkste redenen dat mensen niet mee kunnen komen in onze complexe samenleving is laaggeletterdheid. De PvdA dient, samen met de fracties van VVD, GroenLinks en D66, een motie in (M2017-10 Monitoring bestrijding laaggeletterdheid in Drenthe) waarin wordt gepleit voor het inzetten van effectieve en innovatieve veranderstrategieën door het instellen van een lectoraat laaggeletterdheid bij een ROC of een hogeschool. Ook worden alle fracties uitgenodigd één taalvrijwilliger te leveren om laaggeletterden te begeleiden, het aanmelden kan bij de heer Berends (PvdA).
Ook vraagt de PvdA aandacht van GS voor de provinciale maatschappelijke organisaties. Uit het rapport ‘Op eigen benen’ van de NRK is gebleken dat deze organisaties zich meer op hun primaire taken zouden kunnen richten als er minder geacquireerd hoeft te worden. De PvdA stelt voor om de structurele taken van de STAMM, Zorgbelang en Sport Drenthe structureel te financieren en voor projecten een flexibele subsidietoekenning te hanteren.
De fractie is ook voorstander van extra maatregelen voor arbeidsmarkt en onderwijs en doet de oproep om te investeren in meester-gezelregelingen.
De PvdA wil het college het idee van het realiseren van een uitkijktoren in het LOFAR-gebied aan de hand doen, dit zou kunnen in samenwerking met het Geopark de Hondrug. Dit zou een impuls kunnen zijn voor het toerisme in Drenthe.
De fractie geeft aan behoefte te hebben om de informatiestroom over een bereikbaar Drenthe op een rij te zetten en in het juiste toekomstperspectief.
De VJN is voorzien van een midterm review vanuit het eigen perspectief van GS. Het is goed om te lezen dat GS op veel terreinen succesvol heeft geopereerd. Maar de PvdA vraagt zich af hoe gemeenten en andere partners kijken naar de wijze van opereren van GS.

De fractie van D66 vraagt aandacht voor de Joodse gemeenschap en hun cultureel erfgoed in Drenthe. De fractie dient hiertoe een motie in (M2017-11 Joodse cultuur en geschiedenis in Drenthe). Hierin vraagt de fractie aan het college om in gesprek te gaan met de Stichting Behoud Synagoge Zuidla-

ren met als doel de instandhouding van de synagoge. De fractie vraagt ook om bredere aandacht van GS voor Joodse cultuur en geschiedenis in Drenthe.
D66 geeft aan dat de VJN ambitie uitstraalt, met een aantal investeringsvoorstellen. De fractie heeft wel vraagtekens bij het instellen van een vitaliteitsfonds voor Drentse vakantieparken, volgens de fractie is dit een verantwoordelijkheid van de ondernemers.
De fractie geeft GS mee: wees helder in de argumentatie aangaande financiële beleidskeuzes, dit voorkomt veel vragen en eventuele misverstanden.
De fractie vraagt zich af hoe het college zich gaat profileren richting de inwoners van Drenthe gedurende de resterende twee jaar van deze bestuursperiode.
Aandacht heeft de fractie ook voor verduurzaming. D66 dient, samen met de fracties van GroenLinks en Sterk, een motie in (M 2017-12 Verduurzaming Drentse sluizen en gemalen). Hierin wordt opgeroepen om inzet van het college voor het energieneutraal maken van sluizen en gemalen middels duurzame vormen van energieopwekking. De motie wordt ingetrokken na verduidelijking van de gedeputeerde dat energieneutraal maken in zijn algemeenheid geldt voor het college.
Ook dient de fractie, samen met de fractie van GroenLinks, de motie Provinciaal Opdrachtgeverschap voor Techniekonderwijs Drenthe (M 2017-13) in. Hierin wordt het college gevraagd de mogelijkheden te onderzoeken om opdrachtgever te worden voor projecten Onderzoek & Ontwerpen op technasia in Drenthe en voor andere opleidingsniveaus – en vormen. Na uitleg van het college dat op dit front al wordt overlegd met de 5 technasia en ander onderwijsinstellingen besluit D66 de motie in te trekken.
D66 geeft aan dat het goed zou zijn om als provincie alvast te anticiperen op de mogelijke legalisering van de wietteelt in Nederland. De fractie ziet hier een regierol voor de provincie en de gemeenten. D66 dient hiertoe een motie in (M 2017-14 Implementatie Wietwet Nederland). De fractie vraagt om inspanning van het college om landbouworganisaties, boeren, tuinders en eigenaren van leegstaand vastgoed bijeen te brengen. Met als doel nieuwe economische kansen voor Drenthe te faciliteren, mocht de wietwet worden aangenomen. Na het betoog van de gedeputeerde te hebben aangehoord besluit D66 om de motie aan te houden tot nader order.

De ambitie in de VJN doet de CDA-fractie goed. In de midterm review geven GS, samen met partners, aan op koers te liggen in het realiseren van de ambities.
Het CDA geeft aan dat samenwerken in Drenthe belangrijk is. Twaalf gemeenten en de provincie werken samen aan een leefbare provincie. De provincie stimuleert initiatieven van onderop zodat er samenwerkingsverbanden ontstaan voor bijvoorbeeld breedband en energie.
Inzet op besparing van energie is van belang. De provincie moet dit stimuleren, met plannen als “10 miljard voor Drenthe” en de “energieagenda 2016-2010”. Ook moet de provincie haast maken met het opstellen van beleid voor zonneakkers.
De fractie kijkt uit naar de uitkomsten van het onderzoek naar de verbinding Emmen Groningen. Nut en noodzaak blijken elke keer pijnlijk en duidelijk.
De provincie zit goed op koers m.b.t. de realisatie van snel internet in Drenthe. Maar het CDA vraagt alle fracties van de Drentse gemeenten om nu een hoge prioriteit te geven aan de aanleg van breedband in hun gebied.
Het CDA vraagt ook aandacht voor familiebedrijven. Deze bedrijven zijn de hoeksteen van onze economie. Ze hebben een uniek profiel, ze zorgen niet alleen voor werkengelegenheid, maar ook voor een bepaalde bedrijfsfilosofie, gericht op continuïteit, maatschappelijk ondernemen en samenwerking.
De fractie is enthousiast over een initiatief in Overijssel. Hier heeft de provincie een convenant gesloten met onderwijs, MKB en VNO-NCW met als doel familiebedrijven te ondersteunen. Het CDA ziet graag dat de provincie Drenthe onderzoekt hoe zij samen met genoemde partners in Drenthe familiebedrijven kan ondersteunen.
De fractie is blij met het geld dat het college vrijmaakt voor de recreatiesector. Het CDA is benieuwd naar de uitkomsten van de vitaliteitsscan en verwacht een integrale blik van het college op de problematiek.

Het CDA ziet de Drentse status vijfsterren-fietsprovincie als vertrekpunt om de kwaliteit nog verder te brengen. De fractie ziet graag pilots toegepast in gemeenten met bijv. duurzaamheid van fietspaden, fietspadbelijning en -verlichting. Ook een integrale aanpak om de verdere fietspadstructuur te versterken met moderne oplaadstations juicht het CDA toe.

De fractie van GroenLinks geeft aan dat de midterm review van GS in de VJN positief is. Dit geldt voor de plannen die GS zich ten doel heeft gesteld. De provincie voert de plannen die zij maakt goed uit, maar er moet blijvend worden geknokt voor wat kwetsbaar is.
GroenLinks is net als GS trots dat Drenthe trendsetter is geworden als het gaat om de Regenboogprovincie. Er is een beweging op gang gekomen en samen met gemeenten wordt nu hard gewerkt aan de sociale acceptatie.
De roep in de VJN om te investeren in de Drentse samenleving wordt ondersteund door GroenLinks, maar niet ieder genoemd plan kan op steun van de fractie rekenen. GroenLinks vindt dat de 5 miljoen gereserveerd voor een ijsbaan in Drenthe, naar een andere bovenregionale sportvoorziening in Drenthe kan gaan. De gemeente Assen heeft immers gemeld een kunstijsvoorziening te kunnen realiseren zonder de bijdrage van de provincie. De fractie daagt andere gemeenten dan ook uit om met nieuwe plannen te komen voor een bovenregionale sportvoorziening. De D66-fractie onderschrijft dit plan.
Voor wat betreft de uitvoering van het Binnenstadsfonds ziet de fractie dat gemeenten druk zijn met plannen voor hun binnensteden. De provincie maakt daar echt als aanjager het verschil.
De discussie rond Eurochamp moet dit jaar voor eens en altijd afgerond worden. Inzet en energie moeten zich vooral richten op het belang van de Drent,
De provincie maakt werk van haar groene ambities, er wordt in 10 jaar tijd € 753 miljoen geïnvesteerd in het natuurlijk platteland, er is aandacht voor dieren als bijen, weide- en akkervogels. De fractie wijst erop dat, zoals blijkt uit de Dagvlinderatlas het slecht gaat met de boerenlandvlinders. Voor planten en hun bestuivers, zoals vlinders en bijen, zijn de Drentse bermen en slootkanten een belangrijk leefgebied. Het huidige beleid alleen is niet meer voldoende, vlindersoorten sterven uit. GroenLinks roept op om tot een provinciale aanpak te komen voor ecologisch bermbeheer en het aanleggen van bloemenweides en -stroken, o.m. in het agrarisch cultuurlandschap. De fractie dient hierover, samen met de fracties van D66, PvdA, SP en PVV, een motie in (M 2017-15 Boerenlandvlinders). In de motie wordt het college opgeroepen om in Drenthe het initiatief te nemen om in gezamenlijkheid en in overleg met alle betrokken partijen te komen tot een gezamenlijke aanpak en een provinciaal programma ter versterking van de biodiversiteit voor het behoud van o.m. boerenlandvlinders, bijen en andere bedreigde insecten. Ook roept de motie op tot het ontwikkelen van educatieve programma's.
GroenLinks wil de opcenten het liefst blijven indexeren. Verdere verlaging lijkt de fractie niet opportuun, zeker niet als er nog grote infrastructurele investeringen aankomen, zoals het veiliger maken van de N34
De fractie dient, samen met de fracties van VVD, PvdA, CDA, SP, D66 en SterkLokaal, een amendement in (A 2017-1) op de Voorjaarsnota 2017. De voorgestelde risicostorting voor een lening aan DEO kan beter, net als andere revolverende financieringen, via de programmabegroting lopen. Dit door een rechtstreekse storting via de begroting(swijziging), in de Reserve opvang revolverend financieren vanuit de Risicoreserve.
De fractie benadrukt dat GL de voorgestelde extra financiering voor de Drentse bibliotheken ziet als geoormerkte bijdragen aan de gemeenten. De inhoudelijke discussie op 28 juni a.s. in de commissievergadering van FCBE wordt afgewacht.

De CU-fractie vindt dat de provinciale overheid het goede voorbeeld moeten blijven geven als het gaat om het goede doen voor de Drentse samenleving. Er moet iets gebeuren als het gaat om de relatie tussen overheid en inwoners. Een deel van de Drenten lijkt zich af te keren van de overheid, dit vindt de CU een zorgelijke ontwikkeling. Hier moet aan gewerkt worden, en dat begint bij het eigen handelen dat moet integer en transparant zijn en in dienst van de Drentse samenleving. Het is daarom goed

dat het Eurochamp-dossier wordt opgepakt. De nieuwe omgevingswet biedt kansen om meer samen op te trekken met inwoners.
Er zijn veel projecten in gang gezet de afgelopen tijd, bijv. energietransitie, asbestsanering en breedband. Er is sprake van ambitie en daadkracht. Maar op sommige onderdelen ziet de fractie graag meer actie, zoals bij de inzet om het langer thuiswonen van ouderen te ondersteunen. De CU dient hiertoe, samen met de PvdA-fractie een motie in (M 2017-16 Provinciaal fonds Blijverslening). Hierin verzoeken de fracties het college om in samenspraak met de Drentse gemeenten te onderzoeken of, en onder welke voorwaarden, de introductie van een Provinciaal fonds voor de Blijverslening kan bijdragen aan het langer in het eigen huis blijven wonen van ouderen in Drenthe. Na een toezegging van de gedeputeerde om het instrument blijverslening te bespreken met de gemeenten wordt besloten de motie in te trekken. De fractie wacht de uitkomsten van de gesprekken af.
Op het gebied van experimenten in het openbaar vervoer mist de fractie extra daadkracht van het college. De CU daagt het college uit om, als het gaat om het OV bereikbaar te houden, met innovatieve ideeën dan wel met processen om dat te faciliteren te komen.
De CU wil zich samen met de overheid extra inzetten voor een Drentse samenleving op het gebied van krimp, gaswinning en veiligheid. De fractie vindt dat Oost-Drenthe nu eindelijke de officiële krimpstatus moet krijgen, de fractie is blij met de inzet van GS hiervoor. De fractie vraagt welke rol het college voor zichzelf ziet bij de dossiers over aardbevingen en gaswinning en het bijstaan van inwoners hierbij.
V.w.b. transitie naar duurzame energie vraagt de CU of het college kansen ziet om het aantal elektrische auto's te vergroten in Drenthe.
De CU wijst op het rapport 'Ondermijning ondermijnt' van de NSOB, één van de conclusies van dit rapport is dat ondermijning een groot risico vormt voor onze samenleving. Het gevoel van urgentie moet omhoog. En dat begint bij het krijgen van meer inzicht in dit probleem. De CU stelt dan ook voor om in overleg met de CdK een (staten)ontmoeting te organiseren over ondermijning in Drenthe. Het voorstel wordt omarmd door de fracties van SterkLokaal, de VVD en de PvdA.

De fractie van SterkLokaal kan instemmen met de prettig leesbare en duidelijke VJN en is positief over het uitbreiden van de investeringsagenda. Wel stelt de fractie dat de reserves niet onder de grens van € 60 miljoen moeten zakken. SterkLokaal is ook positief over een provinciebestuur dat naar buiten treedt, samenwerking zoekt en wat fungeert als een verlengstuk en intermediair voor gemeenten, van onderop besturen en initiatieven ondersteunen uit de maatschappij sluit aan bij de ideeën van SterkLokaal.
De fractie is blij met de inzet van het college op het gebied van o.a. breedband, MKB en de samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs.
SterkLokaal vindt een bereikbaar Drenthe van groot belang en is blij met de aandacht voor mobiliteit in de breedste zin van het woord, zoals de veiligheid van de N34 en het vervoer per spoor.
De fractie wil graag een doorkijk maken over de opcenten en hoopt dat er volgend jaar kan worden overwogen om af te schalen.
Voor de onderwerpen energie, leegstand, leefbaarheid en natuur is het principe 'ja mits' een goede basishouding. Met de aankomende omgevingswet is er de noodzaak om alvast op een andere manier te gaan denken, kijken en handelen. SterkLokaal wil benadrukken dat de provincie moeten blijven kijken naar alle opties voor alternatieve energie. Positief is de fractie over activiteiten op het gebied van cultuur.
De fractie vraagt zich af wat de status van regenboogprovincie is, wat doen we eraan of mee?

De reactie van het college van GS op hoofdlijnen wordt als volgt verwoord:
Gedeputeerde Bijl is blij met de waardering voor de VJN en geeft aan dat de uitkomsten uit de meicirculaire mager zijn, de uitkomsten zijn toegezonden aan PS.
Het informeren van PS over de effecten van de investeringen gebeurt al, na de zomer vindt een bijeenkomst plaats om de effecten in beeld te brengen.
Over veranderingen in de subsidiestructuur voor de provinciaal maatschappelijke organisaties is het college terughoudend en wil op voorhand geen wijzigingen doorvoeren op het afgesproken subsidiebeleid. De gedeputeerde is wel bereid om in overleg te gaan met de organisaties.
De gedeputeerde heeft geen bezwaar tegen het invoeren van tweetaligheid op scholen in de grensstreek, maar er zijn schoolbesturen nodig die uitvoering geven aan deze plannen.
Het college is niet voor het ophogen van de reserves van € 80 miljoen naar € 100 miljoen. Calamiteiten kunnen worden opgevangen uit een ander budget.
De gedeputeerde meldt dat theaters vallen onder het gemeentelijk beleid, hij zal de voorgestelde suggesties van de SP doorgeven.
GS kunnen instemmen met het ingediende amendement (A 2017-1). Het college steunt de motie over aanpak van de genoemde mismatch (M 2017-9); banen zijn belangrijk voor Drenthe, voor jong en oud. Het college zal kijken naar extra plannen en werken aan de mismatch als de motie wordt aangenomen. De gedeputeerde geeft aan dat al er veel gebeurt, maar mogelijk kan er nog meer gebeuren.
Voor wat betreft de motie over laaggeletterdheid (M 2017-10) geeft hij aan dat er een flinke opgave ligt. Onderzoek via een lectoraat is een goede zaak.
De heer Bijl geeft verder aan dat het GS gaat om banenplannen en daarna is er de zorg om financiering. Mochten er financieringsproblemen zijn rondom een goed plan voor banen, dan komt het college bij PS terug.
V.w.b. de M 2017-13 (technasia) merkt de gedeputeerde op dat het college al actief is op dit onderwerp. Technasia en andere onderwijsinstellingen worden al bevraagd. GS ontraden de motie.
De gedeputeerde meldt dat het geld voor de Drentse bibliotheken geoormerkt geld is voor gemeenten. De provincie gaat niet over de gemeentelijke budgetten, maar het gebruik van de gelden wordt gevolgd.
V.w.b. de motie over Joodse cultuur en geschiedenis (M 2017-11) wijst de gedeputeerde op de eigen rol van de eigenaar van het erfgoed. Er kan een beroep gedaan worden op verschillende subsidiemogelijkheden. Betrokkenen kunnen contact opnemen met GS, er zijn meerdere aanvragen en daar wordt door GS welwillend naar gekeken. Ook kunnen gemeenten mogelijk iets betekenen in de zin van subsidieverlening.
N.a.v. de motie Blijverslening (M 2017-16) geeft de gedeputeerde aan dat dit primair valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten, maar de provincie kan mogelijk een faciliterende, samenbrengende rol vervullen om te komen tot een gezamenlijk resultaat. Het college is bereid om hiermee aan de slag te gaan en te bekijken hoe de blijverslening beschikbaar gesteld kan worden voor zoveel mogelijk mensen
De gedeputeerde wacht eventuele plannen voor een uitkijktoren af, over bepaalde investeringen van onderop kan gepraat worden.

Gedeputeerde Brink
De gedeputeerde geeft aan dat de zorg om bereikbaarheid van het landelijk gebied wordt gedeeld, de regionale bereikbaarheid is goed in beeld en de Staten worden op de hoogte gehouden.
Toegankelijk openbaar vervoer heeft de volle aandacht van GS.
Het college komt in actie v.w.b. de mogelijke verkeersknelpunten op de Drentse wegen in de toekomst. In SNN-verband worden de knelpunten besproken en wordt overlegd wat de inzet richting het kabinet moet zijn. GS hechten zeer aan een snelle verbinding tussen de randstad en het noorden.
De vraag om mogelijke navolging van het Overijsselse project voor steun aan familiebedrijven is uitgezet. PS worden op de hoogte gehouden.

De kwalificatie van Drentse status vijfsterren-fietsprovincie zal het college zeker als vertrekpunt nemen om de verdere kwaliteitsverhoging te bewerkstelligen. Het college wil bijv. extra oplaadpunten, een fietssnelweg, meer mountainbikeroutes en er wordt gewerkt aan arrangementen. En duurzaamheid heeft hierbij ook de aandacht.
V.w.b. de N34: de gedeputeerde meldt dat je als wegbeheerder veiligheid wilt, maar dat is niet te garanderen. Er wordt breed onderzoek gedaan, de resultaten zijn binnenkort bekend. De resultaten kunnen voor de zomer worden besproken in de Staten.
Over de revitalisering van de vakantieparken zegt de heer Brink dat het niet de bedoeling is dat er rechtstreeks geld gaat naar de parken. De provincie heeft een faciliterende rol en wil naast de gemeenten staan. De scan wordt verwacht rond de zomer.
Marketing Drenthe speelt een rol bij het vermarkten van al het moois in Drenthe.

Gedeputeerde Jumelet geeft aan dat uitgangspunt van GS is dat er balans moet zijn tussen welvaart en welzijn. Armoede heeft de volle aandacht van het college. Op 25 september a.s. wordt een conferentie over armoede georganiseerd in samenwerking met ‘Alliantie van kracht’.
De gedeputeerde geeft aan dat er positieve waardering is voor de werkwijze en opstelling van GS door gemeenten en de waterschappen. Dit is ook aan de orde in VDG-verband, duidelijk moet zijn wat partners verwachten van de provincie. De portefeuillehouders doen allemaal mee, er wordt vooral gewerkt volgens het principe 12+1. Er wordt teruggegeven dat dit positief wordt gewaardeerd.
De motie m.b.t. breedband (M 2017-8) wil het college uitvoeren. Er is veel inzet en er gebeurt veel, maar het college ziet het belang van de gevraagde acties in de motie.
N.a.v. de motie Wietwet (M2017-14) geeft de gedeputeerde aan dat de contacten met landbouworganisaties, boeren, tuinders en eigenaren van leegstaand vastgoed er zijn, maar hij vindt dat er vooruit wordt gelopen op de feiten. De wet moet in Den Haag eerst nog worden aangenomen. De gedeputeerde heeft een positieve grondhouding maar raadt de D66-motie toch af.
V.w.b. de motie boerenlandvlinders (M 2017-15) geeft de gedeputeerde aan deze motie te kunnen omarmen. Biodiversiteit is belangrijk en verdient aandacht. Het past bij de Drentse balans tussen ecologie en economie. GS willen de samenwerking gestalte geven. De heer Jumelet wijst nog op het symposium van IVN-Westerveld op 9 en 10 juni a.s. Hier is de nodige aandacht voor bloemen, bijen en vlinders.
Over de status regenboogprovincie merkt de gedeputeerde op dat er verschillende acties zijn geweest om uitvoering te geven aan de aangenomen motie. Op 27 maart is een bijeenkomst georganiseerd door de provincie. Tijdens deze bijeenkomst is een culturele week aangekondigd met aandacht voor activiteiten voor diversiteit, bijv. websites beoordelen met het oog op diversiteit.

Gedeputeerde Stelpstra geeft aan dat veel fracties hebben genoemd dat er veel aandacht is en moet zijn voor allerlei vormen van alternatieve energie. Dit heeft de volle aandacht van het college.
De gedeputeerde zegt niet bereid te zijn om de kabinetsformateur aan te geven of er gekeken kan worden naar de verplaatsing van de windmolens gepland op land te verplaatsen naar zee. Er staan nog steeds heel grote opgaven voor Drenthe, Drenthe heeft nog niet veel gerealiseerd.
V.w.b. beleid voor zonne-energie geeft de gedeputeerde aan dat dit aan bod moet komen bij de nieuwe omgevingsvisie.
De gedeputeerde meldt veel in het veld te zijn, hij heeft niet gehoord dat de bestaande provinciale organisatie wordt ervaren als een gesloten ambtelijke organisatie. De PVV is uitgenodigd bij de directeur van de provinciale organisatie om hierover van gedachten te wisselen.
Het college heeft zeker aandacht voor de mijnbouwactiviteiten in Drenthe. De gedeputeerde heeft wekelijks contact met de NAM. Ook is er aandacht voor de zorgen van gedupeerde inwoners. Op 29 juni is er een bijeenkomst van de milieuorganisaties over dit onderwerp.

De motie M 2016-12 Verduurzaming sluizen en gemalen vinden GS overbodig. Het college staat in zijn algemeenheid positief tegenover het thema energieneutraal maken. Sluizen en gemalen zijn of gaan naar de waterschappen.

De Commissaris van de Koning geeft aan zeker gedachten te hebben over het onderwerp ondermijning, hij is dan ook bereid hierover een (staten)ontmoeting te organiseren

Toezeggingen van Gedeputeerde Staten:
Gedeputeerde Bijl zegt toe te komen met een voorstel m.b.t. de precieze dekking van de 10 miljoen extra voor DEO naar de Staten.
Gedeputeerde Bijl zegt toe het instrument blijverslening (M 2017-16) te bespreken met gemeenten.
Gedeputeerde Brink zegt toe bereid te zijn de uitkomsten van de vitaliteitsscan vakantieparken te bespreken met de fracties, alvorens de regeling wordt besproken in PS.

Overigens worden het volgende amendement en de volgende moties ingediend:

Nr.	Ingediend door	Onderwerp
A 2017-1	Amendement door GL, VVD, PvdA, CDA, SP, D66 en SL Voor: GL, VVD, PvdA, CDA, SP, D66, PVV, CU en SL Het amendement is met algemene stemmen **aangenomen**.	Extra financiering DEO
M 2017-8	Motie door VVD, CDA, D66, CU en SL De motie is **ingetrokken.**	Versnellen opschalen breedband
M 2017-9	Motie door VVD, PvdA, GL, CDA en SL Voor: VVD, PvdA, GL, CDA, SL, CU, SP en D66 Tegen: PVV De motie is **aangenomen.**	Intensiveren aanpak mismatch arbeidsmarkt
M 2017-10	Motie door PvdA, VVD, GL en D66 Voor: PvdA, VVD, GL, D66, CDA, CU, SP, SL Tegen: PVV De motie is **aangenomen.**	Monitoring laaggeletterdheid in Drenthe
M 2017-11	Motie door D66 De motie is **ingetrokken**.	Joodse cultuur en geschiedenis in Drenthe
M 2017-12 (gewijz.)	Motie door D66, GL en SL De motie is **ingetrokken.**	Verduurzaming sluizen en gemalen
M 2017-13	Motie door D66 en GL De motie is **ingetrokken.**	Provinciaal opdrachtgeverschap Techniekonderwijs Drenthe
M 2017-14	Motie door D66 De motie is **aangehouden.**	Implementatie Wietwet Drenthe
M 2017-15	Motie door GL, PvdA, D66, SP en PVV Voor: GL, PvdA, D66, SP, PVV, VVD, CDA, CU en SL De motie is met algemene stemmen **aangenomen.**	Boerenlandvlinders
M 2017-16	Motie door CU en PvdA De motie is **ingetrokken.**	Provinciaal fonds Blijverslening

Het geamendeerde voorstel wordt met een meerderheid van stemmen aangenomen. De fracties van VVD, PvdA, CDA, CU, SP, D66, GroenLinks en SterkLokaal stemmen voor het voorstel, de fractie van de PVV stemt tegen het voorstel.

F. Sluiting

De volgende vergadering zal plaatsvinden op woensdag 12 juli 2017.

De vergadering wordt gesloten om 15.00 uur.

Vastgesteld in de vergadering van Provinciale Staten van 12 juli 2017

, voorzitter

, griffier

aangenomen

A 2017-1

GROEN LINKS VVD PvDA CDA SP D66 STERK LOKAAL

Amendement extra financiering DEO

Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op woensdag 7 juni 2017,

Ter behandeling van Statenstuk 2017-794 Voorjaarsnota 2017

Overwegende dat

- Een aanvullende lening van €10 miljoen aan Drentse Energie Organisatie (DEO) (p. 19 van de voorjaarsnota 2017) in voldoende mate bijdraagt aan de middelen van DEO om Drentse energieprojecten te blijven financieren;
- De investeringsagenda het volgende doel kent: "het bijdragen aan een duurzame werkgelegenheid en het geven van een impuls aan de Drentse economie" en dat PS per project een afzonderlijk voorstel voorgelegd krijgen inclusief de financiering daarvan;
- Daarom bij de voorgestelde storting "van € 1 miljoen in de risicoreserve revolverend financieren" voor DEO (p.19-20 van de voorjaarsnota 2017), sprake is van het inzetten van de middelen uit de Investeringsagenda voor een doel waar de investeringsagenda niet voor bedoeld is;
- Het bedrag van €1.000.000 uit de Investeringsagenda beter ingezet kan worden voor projecten die wel bijdragen aan het doel van de Investeringsagenda.
- Het project "Drentse Energie Organisatie (risicostorting)" beter via de reguliere programmabegroting kan lopen en niet via de investeringsagenda, waarbij de dekking vanuit de Risicoreserve plaatsvindt.

Besluiten:
In statenstuk 2017-794 het besluit als volgt te wijzigen. Toevoegen:
de Voorjaarsnota 2017 vast te stellen **met uitzondering van het project, zoals opgenomen onderaan op pagina 6 van de voorjaarnota 2017:**

"Drentse Energie Organisatie (risicostorting) €1.000.000"

en met wijziging op pagina 20 in de tabel onder Extra inzet financiële middelen:

Omschrijving	Investeringsagenda	2018	2019	2020	2021
DEO		1.000.000			

Toelichting:
De voorgestelde risicostorting voor een lening aan DEO kan beter, net als andere revolverende financieringen, via de programmabegroting lopen, door een rechtstreekse storting, via de begroting(swijziging), in de Reserve opvang revolverend financieren vanuit de Risicoreserve.

Namens de fractie van

GroenLinks	VVD	PvdA	CDA
J.N. Kuipers	J. Smits	R.H.H. Koch	S.J. Vegter
SP	D66	Sterk Lokaal	
L.A. Smits	J. Tuin	A.E. van der Ham	

aangenomen M 2017-9

CDA Sterk Lokaal.

MOTIE – INTENSIVEREN AANPAK MISMATCH ARBEIDSMARKT

Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op woensdag 7 juni 2017, ter behandeling van Statenstuk 2017-794 Voorjaarsnota 2017,

Overwegende dat
- een toenemende mismatch ontstaat tussen vraag en aanbod op de Drentse arbeidsmarkt
- er steeds minder werk is voor lager opgeleid personeel (MBO 1 en 2)
- er in bepaalde sectoren, met name in de ambachtelijke beroepsvelden, tekorten zijn of dreigen te ontstaan, waar in andere sectoren overschotten zich aandienen
- de provincie een rol kan innemen bij het bestrijden van dit maatschappelijk economische probleem

Constaterende dat
- In de voorjaarsnota is opgenomen een budget van 2 x € 400.000 voor een breed scholingsfonds en innovatieve onderwijsconcepten

Roepen het college op om
- een ambitieus plan op te stellen waarmee de provincie de komende jaren bijdraagt aan het bestrijden van de steeds groter wordende mismatch op de Drentse arbeidsmarkt,
- met ruimte voor creatieve en beproefde methoden als b.v. de meester-gezel formule,
- en dit plan in het najaar van 2017 voor te leggen aan Provinciale Staten

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fracties

VVD	PvdA	GL	CDA
W. Meeuwissen	H. Loof	H. Nijmeijer	

Sterk Lokaal

A. van der Ham.

aangenomen M 2017-10

PvDA VVD GROENLINKS D66

MOTIE: Monitoring bestrijding laaggeletterdheid in Drenthe

De vergadering van Provinciale Staten van Drenthe bijeen op 7 juni 2017

Gelezen/gezien:

1. Het coalitieprogramma "Dynamisch en Ondernemend" van de provincie Drenthe voor de periode 2015-2019, waar onder Energiek Drenthe staat: "we willen laaggeletterdheid substantieel terugdringen door structureel betrokken partijen te faciliteren".

2. De miniconferentie van het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe op 7 april 2017 in het provinciehuis. Doel van het bondgenootschap is om de laaggeletterdheid in Drenthe in 5 jaar met 10% te verminderen. Gemeenten hebben daarin een regierol.

3. De opening van een taalhuis/taalpunt in verschillende Drentse gemeenten, m.a.w. gemeenten en bibliotheken maken er serieus werk van.

4. De publicatie van het boekwerkje "lokale liefde Drenthe" met herinneringen van taalcursisten, een uitgave van de Stichting Lezen & Schrijven. In het voorwoord schrijft Jacques Tichelaar, voormalig Commissaris van de Koning, dat sprake is van ongeveer 45.000 Drenten die niet goed kunnen lezen en schrijven: "en daarom moeten we samen de laaggeletterdheid aanpakken. Het is een sociale plicht".

5. De uitzending van RTV Drenthe van 6 september 2016 met als kop: "laaggeletterdheid neemt toe: een schrikbarend aantal". In de regio Zuidoost-Drenthe ligt het rond de 16% om over de digitale vaardigheden maar te zwijgen. De koppeling met schuldenproblematiek en/of gezondheidsproblemen ligt voor de hand. In heel Nederland is 1 op de 9 mensen laaggeletterd.

6. Het percentage laaggeletterde leerlingen in Nederland tussen 2003 en 2015 significant is gestegen van 11,5 naar 17,9% (bron: Resultaten PISA-2015 in vogelvlucht, p. 50-51).

7. De beantwoording van de schriftelijke vragen ex artikel 41 Reglement van orde inzake laaggeletterdheid in Drenthe van 30 oktober 2014. Bij de antwoorden wordt gesteld dat resultaten pas op de middellange termijn zichtbaar zijn (vijf tot tien jaar), dat wil zeggen het terugbrengen van het aantal laaggeletterden. Ook staat bij de antwoorden vermeld dat voor een effectieve monitor eerst inzichtelijk moet worden op welke manier en met welke indicatoren gemonitord kan worden.

Overwegende dat:

- het van groot maatschappelijk belang is het aantal laaggeletterden in Drenthe structureel naar beneden te brengen, niet in de laatste plaats voor de betrokkenen zelf;
- het inzetten van effectieve veranderingsstrategieën daaraan een bijdrage kunnen leveren evenals de monitoring van de output, d.w.z. gaat het aantal laaggeletterden echt omlaag in Drenthe?;
- het instellen van een lectoraat/practoraat bij een ROC en hogeschool aan het vorige punt een belangrijke toegevoegde waarde kan leveren;

Besluit:

- tot het nader onderzoeken van het instellen van een lectoraat/practoraat bestrijding laaggeletterdheid in overleg met betrokken stakeholders als ROC's, hogescholen en instellingen als CMO/Stamm;
- GS geeft uitvoering aan dit onderzoek en rapporteert PS daarover vóór de begrotingsbehandeling in het najaar 2017;

En gaat over tot de orde van de dag.

PvdA, Hendrikus Loof

VVD, Willemien Meeuwissen

Groen Links, Hans Kuipers

D66, Jordy Tuin

GROENLINKS PvdA D66 SP PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

aangenomen

M 2017-15

Motie boerenlandvlinders

Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op woensdag 7 juni 2017, ter behandeling van de Voorjaarsnota,

Constaterende dat:

- uit diverse onderzoeken en publicaties, waaronder de Dagvlinderatlas 2016 van de Vlinderwerkgroep Drenthe, blijkt dat in Drenthe sprake is van een dramatische teruggang van diverse vlindersoorten;
- dat voor bijen en sprinkhanen vergelijkbare onderzoeken bekend zijn;
- het aantal soorten vlinders in het agrarisch landschap drie keer sneller afneemt dan in natuurgebieden;
- ook in de Drentse bermen in de afgelopen jaren er diverse soorten vlinders zijn verdwenen;
- bermen, graslanden en weiden minder bloemrijk zijn en er steeds minder houtwallen en struiken zijn;
- voor planten en hun bestuivers (vlinders, bijen en andere insecten) bermen en slootkanten een belangrijk leefgebied vormen en zorgen voor een groene dooradering van het Drentse landschap;
- een duurzaam ecologisch berm- en slootbeheer positief effect heeft op de biodiversiteit;
- educatie een positief effect heeft op het ontwikkelen van draagvlak;

<u>Roepen het College van Gedeputeerde Staten op:</u>

- Om in Drenthe het initiatief te nemen om in gezamenlijkheid en in overleg met alle betrokken partijen (o.m. Vlinderstichting, Vlinderwerkgroep Drenthe, Natuur en Milieufederatie Drenthe, waterschappen, Stichting Landschapsbeheer Drenthe, LTO-Noord, Agrarische Natuur Drenthe, Het Drentse Landschap, Werkgroep Florakartering, IVN en FLORON) te komen tot een gemeenschappelijke aanpak en provinciaal programma ter versterking van de biodiversiteit voor het behoud van o.m. boerenlandvlinders, bijen en andere bedreigde insecten;
- hierbij aan te sluiten bij bestaande initiatieven en ruimte bieden voor het nemen van nieuwe initiatieven;
- in dit programma in ieder geval aandacht te besteden aan
    - ecologisch bermbeheer en het ontwikkelen en behouden van bloemenweides en bloemenstroken in het agrarisch cultuurlandschap, bedrijventerreinen, recreatiegebieden e.d. ten einde de biodiversiteit te bevorderen;
    - ontwikkelen van educatieve programma's
- in samenwerking met de gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en ProRail een Drentse aanpak voor ecologisch berm- en slootbeheer op te zetten;
- zo nodig hiervoor extra middelen vrij te maken voor de begroting van 2018;
- Provinciale Staten in het najaar te informeren over de stand van zaken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van

GroenLinks	PvdA	D66	SP	PVV
H.R. Nijmeijer	M. Bakker	J. Tuin	K. Vester	N. Uppelschoten